

София

(столица)

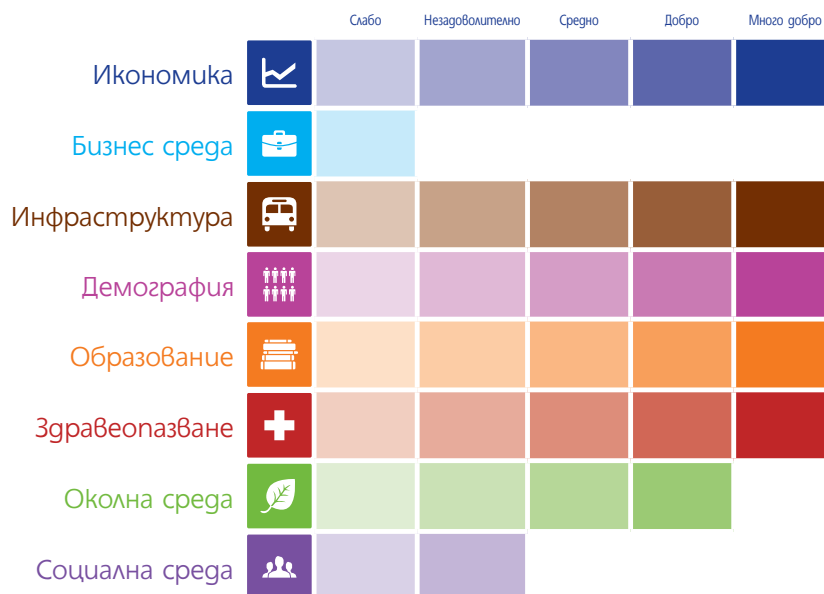
София (столица)

БВП на човек, лв. (2009)	21386
Население (2011)	1294194
Заетост, % (2011)	55,7
Територия (кв. км)	1348,9

Общ преглед

София (столица), очаквано, е най-богатата област със стандарт на живот в пъти по-висок от другите области на страната. Столицата привлича хора от други части на България с високите доходи и относително стабилния си пазар на труда. Като изключим това, София далеч не е най-доброто място за живеене. По много от социалните показатели като нива на престъпност и корупция, вредни емисии в атмосферата и др. тя се нарежда в дъното на тези класации. Една немалка част от живеещите на нейната територия, а основно това е София и прилежащите населени места, според анкетното изследване биха предпочели да живеят другаде.

Столицата дава сериозни възможности за бизнес както от гледна точка на мащаба на пазара, така и заради квалификацията на работната сила и концентрацията на население в трудоспособна възраст. Близостта до централната власт също не е за пренебрегване. Въпреки това по отношение на бизнес средата София не просто изостава спрямо останалите области, а е на опашката заедно с Перник. Местните данъци и такси са високи, работата на администрацията е оценена ниско, а бизнесът се оплаква от нивата на корупция.

Икономика

София (столица) е най-богатата област в страната с БВП на глава от населението от 21,4 хил. лв. (по текущи цени за 2009 г.), което е с 2,2 пъти повече от втората най-богата – Варна, и с почти пет пъти повече спрямо най-бедната – Силистра. Столицата освен това се радва на най-бързо нарастващото благосъстояние. За последните десет години БВП на глава от населението е нараснал близо четири пъти, а разликата с най-бедната област се е увеличила два пъти. Столицата е и с най-високите доходи на лице от домакинство – 5438 лв. средногодишно към 2011 г., като по този показател разликата с останалите части на страната също е осезаема.

Областта е с най-високия коефициент на заетост на населението от 2007 г. насам (през предходните пет години първото място е държано от Благоевград). През последните пет години за столицата са характерни едни от най-ниските коефициенти на безработица. След известен ръст през 2009 и 2010 г. от миналата година отново се наблюдава спад на безработицата. Данните кореспондират със сериозния ръст в броя на фирмите, който се наблюдава след 2009 г., и увеличаването на предприемаческата активност въпреки кризата. При все това коефициентът на заетост на населението на 15 и повече навършени години продължава да спада през последните две години, което говори, че и в София (столица) броят на обезкуражените и като цяло икономически неактивните нараства заради свития пазар на труда.

Областта привлича над половината от всички преки чуждестранни инвестиции в страната. Това допринася и за големите размери (далеч над средните) на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА), като разликата по този показател спрямо втората най-добре представена област – Стара Загора, е 2,4 пъти, а спрямо средното за страната – 2,8 пъти към 2010 г. За сметка на това обаче София (столица) е на последно място по изплатени европейски средства на глава от населението по проекти по оперативните програми на ЕС, по които бенефициенти са общините, с едва 33,7% от средното за страната. Столицата е на 12-о място по размер на изплатените средства в абсолютна стойност с 26,7 млн. евро и се нарежда зад области като Враца, Перник и Кърджали. Това говори или за много слаб административен капацитет при изготвянето на печеливши проектни предложения и управлението на еврофондовете, или за нежелание да се кандидатства по оперативни програми. И в двата случая обаче това води до значителни пропуснати ползи за София и другите населени места.

Бизнес среда

Причините в София (столица) да се вливат големи инвестиции, да се откриват нови стопански субекти и да се местят седалищата на фирми от провинцията, не е само бизнес климатът, тъй като оценките, които се дават за него, са едни от най-негативните. Единствената област с по-лошо оценена бизнес среда е Перник. Движещи мотиви за фирмите са по-скоро близостта до централната администрация, качеството и възрастовият профил на работната сила и други фактори. Бизнесът също така оценява негативно взаимодействието си с местната администрация. Възприятията за корупция сред бизнеса са отново най-високи след Перник. Като сфери с повишена концентрация на нередламентираните плащания се очертават съдебните спорове, обществените поръчки и решенията на общинския съвет. Като цяло работата на съдебната власт е оценена доста слабо.

Сред другите основни проблеми в София са високите местни данъци – особено патентният, но също така и такса смет и данъкът върху недвижимите имоти. Единствено таксата за ползване на пазари е доста под средната за страната.

Един от малкото плюсове на областта е качеството и обхватът на предоставяните електронни услуги от администрацията.

Инфраструктура

София (столица) е с най-високо оценена инфраструктура. Този резултат обаче в голяма степен е изкривен от спецификите на областта – липсата на шосейна мрежа, високата гъстота на железопътната инфраструктура, характерна за голям жп възел, и други.

Това, което откроява столицата от останалите области, е достъпът до интернет. Над две трети от домакинствата имат достъп до интернет, а над три четвърти от лицата между 16 г. и 74 г. възраст ползват интернет според последните данни на НСИ, които се отнасят за 2011 г. Това са забележително високи резултати на фона на останалата част от страната.

Друг плюс на областта са сравнително ниските зазуби по водопреносната мрежа от 27%, които я поставят под средното за страната.

Демография

Демографската картина в столицата е най-благоприятна в сравнение с останалата част на страната. Населението в областта трайно нараства през последните десет години, като се увеличава с 10% за периода 2001-2011 г. Основната причина за това е положителният механичен прираст, т.е. миграцията от други области в София, който е с най-висок коефициент в София (столица) спрямо останалата част на страната. София има и най-високия естествен прираст измежду останалите области, което пък е следствие от високия поток имигранти във фертилна възраст от други части на страната. За 2011 г. естественият прираст в София е -1,1‰ за 2011 г., а в периода 2009-2010 г. дори е бил слабо положителен.

Миграцията от София (столица) е основно към София-област, Бургас, Варна, Перник и Пловдив. Очевидно гражданите на София се местят или в груза високо развита област, или в околни области в търсене на по-добри условия за живот. От 2009 г. насам се наблюдава отчетлива тенденция все по-голям брой хора да емигрират в чужбина, като дялът им нараства до 15-16% от всички напуснали областта спрямо 1-2% в предходни години.

Областта естествено е с най-висок относителен дял на градското население – 95,4%, който се запазва постоянен през последните десет години. Коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението над 65 години към това от 0 до 14 г. възраст е 125,66, което е относително добра стойност спрямо този показател за страната. Коефициентът на възрастова зависимост, получен като отношение на хората над 65 г. спрямо населението в работоспособна възраст, е 22,2 към 2011 г., като се покачва с два пункта спрямо 2007 г. Това се дължи както на емиграцията на хора в работоспособна възраст, така и на общата тенденция на застаряване на населението в цялата страна. По този показател София (столица) продължава да стои най-добре на фона на останалите области, където възрастовата зависимост е много по-висока.

Образование

Образованието в София (столица) е окачествено като най-доброто в цялата страна. Въпреки относително ниския брой училища по отношение на населението броят на учителите не отстъпва на средните нива за страната, дори леко ги надвишава. В София дялът на неиздържалите държавни зрелостни изпити е най-нисък, а постигнатият среден успех от учениците традиционно е сред най-високите. Изключително нисък е процентът на отпадналите от училище деца, както и на второгодниците.

Това, което прави съществена разликата между София и останалите области, е нивото на висшето образование. Това е областта с най-голям брой университети, с много висок брой студенти, както и с безапелационно най-високия дял висшести сред населението. Последното, разбира се, се обуславя от характеристиките на столицата като миграционна дестинация за образовани хора от провинцията, търсещи по-добра професионална реализация.

Здравеопазване

Общата оценка на здравеопазването е над средната за страната, но София (столица) се нарежда след областите Вудин, Стара Загора и Габрово. Столицата изостава по брой на болничните заведения съотнесени към населението, въпреки че болниците са се увеличили с 25 на сто за последните десет години. Пациентите обаче едва ли страдат от това, тъй като на един общопрактикуващ лекар се падат доста по-малко хора, сравнено със средния брой за страната.

Много голям е абсолютният и относителният размер на преминалите през болничните заведения хора. При анализа на тези показатели следва да се има предвид, че много хора от други области пътуват до София за лечение. Столицата е една от областите с най-голям брой кардиолози и специалисти „Вътрешни болести“ на глава от населението. Дялът на здравноосигурените лица е сред най-високите в страната – 91%.

Като основен проблем пред здравеопазването в София (столица) се очертава корупцията. Близко две трети от живеещите в областта са на мнение, че в лечебните заведения нивото на корупция е „много високо“, или „високо“, а над една трета признават, че през последната година им се е налагало да извършват нерегламентирани плащания за лечението си.

Околна среда

Комплексната оценка за качеството на околната среда в София е сравнително висока и над средната за страната. Това обаче се различава коренно от възприятията на гражданите, които класират столицата на предпоследно място след Перник. Това може да се обясни с отделните компоненти на комплексния измерител. Така например София получава доста над средните оценки за страната по отношение на капацитет на пречиствателните станции и развитие на канализационната мрежа, но явно тези преимущества се приемат от столичани за даденост. Осезаемите проблеми са свързани с нивото на вредни емисии в атмосферата и положението с боклука.

Социална среда

Въпреки най-добрите си оценки по четири от осемте индикатора София (столица) се класира на по-задно място в категорията социална среда. Ако вземем предвид и субективното усещане на гражданите от проведеното анкетно проучване, София изглежда като място, където много хора всъщност не искат да живеят, но в някакъв смисъл се чувстват принудени. В стопанско отношение столицата стои забележително добре на фона на страната. Освен най-богатата това е и областта с най-нисък дял на население, живеещо с материални лишения. Изключително нисък е броят на домакинства, чиито членове са със слаба икономическа активност. Едва 16 на всеки 100 души живеят под прага на бедността за областта. Парадоксалното е, че въпреки това хората не са особено удовлетворени от стандарта си на живот – близо половината анкетирани декларират, че не са доволни, а едва 16,7% са удовлетворени в по-голяма или по-малка степен. В области с близо пет пъти по-нисък стандарт на живот като Силистра например дялът на удовлетворените е доста по-висок. Сравнително нисък е и процентът на тези, които са доволни от работата си.

По отношение на почти всички други показатели столицата не се възприема като много добро място за живеене. Що се касае до жилищните условия, на един човек се пада най-малко полезна площ след област Благоевград. Престъпността е най-високата в страната. Доверието в полицията и съдебната власт са едни от най-ниските, съответно чувството за сигурност в дома и извън него е силно разклатено. Гражданите оценяват работата на администрацията по-скоро като слаба. Сравнително ниска е оценката и за работата на други институции като болници, училища и други държавни служби. В София възприятията за корупция сред гражданите са едни от най-високите. Един на всеки трима жители на столицата би се преместил да живее за постоянно в друга област. По този показател София е изпреварена единствено от Монтана и София-област.